

Paur kute Pirpukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Krĩraxbê Pirpukam ne Paur memã Jeju jarê nhym kam me kwỳ arỳm tu amim markumrêx. Paur kum ar kĩnhkumrêx nhym ar jadjwỳ amipãnh kum Paur kĩnhkumrêx nhym kam Paur ar kurũm tẽn atemã krĩrax 'ôkam bôx. Bôx nhym me ja kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt ne kam Paur pa 'amỳn o tẽn mekbê ijê djàkam kumê. Nhym arĩk kaprĩre ne mekbê ijê djàkam dja, prãm kam dja. Nhym kam krĩraxbê Pirpukam Paur nhõbikwaja kum kĩnh djà jano, kôt kum õ kwỳ krẽn djà jano, nâr kon kum pi'ôk kaprĩ jano nhym kubyn kĩnhkumrêx. Paur kute amikajmãtã arkum Jeju jarênhja ta ne kôt kum mỳjja jano, Epaprodjikôt ne kum kĩnh djà jano. Nhym 'ỳr o bôx. 'Ỳr o bôx nhym kubyn kam kĩnhkumrêx ne akubyn arkum,

—Ota ba arỳm kubyn arỳm ikĩnhkumrêx ne, ane. Nhym kute kôt kum kĩnh djào bôxja, Epaprodjija ate kanê ne kam arỳm mexkumrêx ne kam õ pykamã tẽmmã, nhym Paur kute kôt arkum pi'ôk no'ôk janormã. Kute arkum pi'ôk no'ôk ne kôt anor ne ja.

Ë, Paur kute arkum pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur kute Metĩndjwỳnhmã ar arênh.

Ep 1.15

¹ Ba ibê Paurmẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar ibê Jeju Kritu nhõ àpênh ne bar ar

amã pi'ôk no'ôk ne. Ë, krĩraxbê Pirpukam Kritu Jeju nhõ me ja, õ me mextire jamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ar aje Jeju nhõ me jao aba djwýnhwãmẽ atãri àpênhwãmẽ, ar akunĩmã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

² Gê Metĩndjwýnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê gwaj Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ gar adjumar mex ne ar aba.

³ Ota ba inhõ Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. Nã bãm mã ar aman ar amar rã'ã. Nã bãm ar akam ikĩnh ne ije ar amar kunĩkôt kum amikĩnh jarẽ.

⁴ Djã nã bãm ar akam ikaprĩ? Kati, nã bãm ikĩnhkumrẽx ne ije kum ar akunõ idjã'wýr katã kum amikĩnh jarẽ. ⁵ Mýkam ne ba ikĩnhkumrẽx ne ar ajo a'uw? Bir, ar ikôt adjàpênhkam. Kra:x kurũm ne gar ikôt apê ne memã Jeju kukràdjã ny'ã adjujarẽnh atêm rã'ã ne kam kôt ijo djuw mex ba kam itýxkumrẽx ne memã Jeju'ã idjujarẽnh tẽ.

⁶ Kam ne ba ar akam ikĩnh ne. Arým ba kuma. Metĩndjwýnh ta ne arým ar ajo mexmo krax ne. Dja ar ajo mexo tẽn o tẽn o tẽn rã'ãn arým inomã kumẽ gar akunĩ amextire. ã kute ar ajo anhýrmã ne ba amikajmã'ã kuma. Mýj akatikam dja inomã kumẽ? Bir, akubyn Jeju Kritu bõx nhõ akatikam.

⁷ Be, kôt ne ba ije ar akunõ ijamakja. Bir, mrãmri. Mýkam? Bir, imã ar akĩnhkumrẽxkam. Ar akunĩ ne gar ikôt ar adjàpênh aba. Metĩndjwýnh kute imã idjãpênh jarẽnhja ne gar ikôt kum adjàpênh ar aba. Djãm mekbê ijê djakam idjãmkambit ne gar adjàpênh ar aba? Kati, irãri ar ibaridjwý ne gar ikôt adjàpênh ar aba. Irãri ar ibari ije Jeju kukràdjã ny'ã idjujarẽnh nhym me

kute aprÿo ba, ba prÿne kôt memã 'ã idjujarênh ne ije memã kum,

—Mrãmri ne ba ije me amã kôt Jeju'ã idjujarênh ar o ibaja, anhÿrja, be, nã gãm ar ã ikôt Jeju'ã adjugarênh ane. Kam ne ba imã ar akÿnhkumrêx ne. ⁸ Imã ar akÿnhkôt ne ijamak inhõ djakam tokry ne. Mrãmri ne ba kôt ar amã arê. Metÿndjwÿnh kute prÿne me kadjwÿnhbê me omÿnhkôt arÿm ikadjwÿnhbê ipumÿ, ije ar ajo ijamakkôt ipumÿ. Imã ar akÿnh raxi. Kute Jeju Kritu kute kum ar akÿnh pyrãk. Aben kôt ne bar ã ar amaro ane.

⁹ Nã bãm Metÿndjwÿnhmã ar ajo a'uw. Ar amã aben jabêo amôr rã'ã o amôr rã'ãn arÿm ar amã aben jabê rax kadjy. Kadjy ne ba Metÿndjwÿnhmã ar ajo a'uw. Be, dja gar amã aben jabêo atêm rã'ãn kam arÿm kôt prÿne mÿjja pumÿnh mex ne kôt akrã kre mex. ¹⁰ Gar kam amim mÿjja kabin mÿjja mexbito amiptà. Nhym mÿm mÿjja punu nõ gar katàt mÿjja mexbito amiptàn kam amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba rã'ã nhym arÿm akubyn Kritu bôx. ¹¹ Nà, gar kam amextire. Jeju Kritu kute katàt me krã pymjÿr djwÿnh tãm gêdja katàt ar amã ar akrã pumjuw gar katàt mrã. Nhym me kam ar apumÿn kam kôt Metÿndjwÿnhmã rax jarên kum mex jarê. Tãm ne ja.

Paur tyko nàr tÿno kute Jeju raxo amirÿtmã.

Kor 1.24; A Xim 2.9

¹² Akmere ar, àpnhÿre ar, ã, ba ar amã arê. Djã nãm me ibê ijên kam Jeju'ã me ujarênh nyja mekbê krãta? Kati, nãm me mã Jeju jarê, arênh ry typydji nhym me kunÿ kuma, me kute arênh bàptàr kêt. ¹³ Nhym kam bënjadjwÿrbê Xedja nhõ

krākamngônhre kunī kuma, mete mekbê ijê djâkam imēnhkôt kuma. Nā bām Kritu'ã idjujarēnh tē nhym me mekbê ijê djâkam imē nhym me kunī kôt kuma. ¹⁴ Nhym gwaj baje abeno bakamy kwỳ rax ne mekbê ijê djâkam idjâmkôt ipumūn kam Bēnjadjwỳr kanàrràm kum me uma kêt kumrēx ne irāri ar tu memã Metīndjwỳnh kabēn jarēnh ar o ba.

¹⁵⁻¹⁷ Nhym bep apỳnh ne me kwỳ kute amijo rūnh prām kam Jeju'ã pydjìn 'ã ujarēnh mōr prāme memã Jeju jarēho ba. Kum ikīnh kêt ne 'ã pydji prāme ne arīk ajkwakambit we memã Kritu jarēnh ar o ba. Ikaprī rax kadjy, mekbê ijê djâkam idjâmkam ikaprī rax kadjy ne me arīk Jeju'ã ujarēnh ny jarēnh kajgo ar ba.

Nhym bep ate ne me kute mrāmri ukaprīkôt ar memã Jeju jarēho ba. Me ja ne me kum ijabēn arỳm prīne ipumū. Metīndjwỳnh kute imã idjapēnh jarēnh ba ije tu katāt arēnhkumrēx nhym kôt me kute ibê ijê kôt ipumūn kum ijabēn kam ikudjwa memã Jeju jarēho ba. Nhym bep ate ne me kwỳ arīk Kritu'ã ujarēnh kajgoo ba.

¹⁸ Kwārīk rã'ã gê me tu ar amē arek 'ã ujarēnh ba. Dja me kum Jeju jabēn 'ã ujarēnh mexja mrāmri rã'ã. Nhym me kute 'ã pydji prāme Jeju jarēnh ka-gjojadjwỳ mrāmri rã'ã. Mrāmri gêdja me amē ar 'ã ujarēnh ba. Gê kam me kunī Kritu'ã ujarēnhja ma. Ba kam arỳm ikīnhkumrēx. Gêdja ba mã ikīnh rã'ã ne. ¹⁹ Jeju Kritu Karō gêdja ijo ba rã'ãn ikadjy me ngrēk nhym me kam ikaba. Nhym adjwỳnhdjwỳ mrāmri ar aje Metīndjwỳnhmã ijo adjà'wỳro gêdja me arỳm bōm imē. Ja ne ba arỳm prīne kuma. Kam dja ba ikīnh rã'ã ne.

²⁰ Gora ba imã me uma kêt ne idjãm tỳx ne Kritu'ã ajarẽ. Gora ba ã anhỹr jabej kam memã Kritu raxo amirĩt ne amikam ipijãm kêt. Ije Kritu raxo amirĩt prã:mã. Itĩn rã'ã nàr kon mete ibĩn jabej o ne ba ije Krituo rax prãm, o ne ba ije memã o amirĩt nhym me arỳm kôt kute kum katormã. Amrêbê ne ba memã Kritu raxo amirĩt rã'ã. Gora ba jakam djwỳ ã o ane. Tãm ne ba amim kamnhĩx ne aminhõkre kadjwỳnhbê maro nõ.

²¹ Ikĩnh djãbê ne Kritu. Ajbit dja ba kuman o amikĩnh. Djãm ityk nhjukri ikaprĩ? Kati, ityk nhjukri dja ba ikĩho itĩnja jakrenh mex ne. Ityk nhjukri dja ba arỳm Kritubê ikĩnh djã pumũn kam ikĩnhkumrẽx ne.

²² Nhym bep dja ba arek itĩn jabej kam Kritumã apê ne memã 'ã ajarẽ nhym me krãptĩ arỳm amikajmã'ã Jeju ma. Jadjwỳ ne mexkumrẽx. Ije, nã bãm te ari mỳjja ma. ²³⁻²⁴ Nãm te mỳjja 'õ imã pydji prãme. Nã bãm ityk ne Kritumẽ ro'ã iban inhýtã ije aben pumũnhmã kuman jãm itĩnkam ije Kritumã idjãpênhja ma. Ije, nã bãm te ari mỳjja ma. Dja ba tyn arỳm mrãmri imexo, ikĩho itĩnja jakrenh mex ne. Tãm ne ba imã kĩnhkumrẽx ne. Nhym bep dja ba itĩn ne kam ar amãdjwỳ kĩnh jadjàn ar amã arênh nhinom kumẽ.

²⁵ Nà, dja ba itĩn ne kam ar amã Metĩndjwỳnh kabêh jarêhno tẽn inom kumẽ. Tãm ne ba arỳm prĩne kuma. Itĩn ne arek ar ar akam iba rã'ã, ar aje amim Jeju mar rax ne o atêm ne kôt akĩnh kadjy. Ja ne ba arỳm kuma. ²⁶ Bir be, dja ba arỳm ar awỳr ibôxjakam gar arỳm ipumũn kam arỳm ikôt Kritu Jejumã mex jarẽ. Kute ipytàrkôt ipumũn

kam akĩnh rax ne kam arỳm akunĩ kikrepdjitã
Kritu Jejumã rax jarẽ.

Ar te tokry Jeju'ã ukanga kêt mã.

Ruk 6.22; Xij 1.12

²⁷ Ë, ar ikabẽn ma. Gar arỳm Kritu'ã ujarẽn
nyja ma. Gora kôt ar amijo aba. Dja ba ar
awỳr itẽm ne ibôx ne ije inhýtã ar apumũnh
jabej arỳm ikĩnhkumrẽx. Ar aje kôt amijo abakam
ikĩnhkumrẽx. Nàr kon, mekbê ijê djakam idjãm rã'ã
jabej nhym arỳm iwỳr ar ajã ujarẽn bôx jabej dja
ba kuman ikĩnhkumrẽx. Gar atypydjin adjãm tỳx
ne axikôt akabẽn ne ar memã Jeju kukràdjã ny'ã
adjujarẽn aban aro'ã aje o angryk ne aje akabẽno
me unênhkam. Me kute Metĩndjwỳnh Kabẽn japrỳja
dja gar akabẽno me unê. Ja dja ba kôt kuman arỳm
ikĩnhkumrẽx ne.

²⁸ Kwãrĩk wãnh me kute ar ajaprỳwã ne mũm
kute Metĩndjwỳnho akẽx ne kute aprỳwã kwãrĩk
wãnh gar amã me uma kêt. Ate gêdja me wãnh
ar axwe ba. Gwaj mrãmri tu katat Metĩndjwỳnhmã
badjapênh mex ne. Nhym kam kôt me ar amã
katon kam amijã,

—Bep djãm mrãmri ne Metĩndjwỳnh ar wã pytà.
Nhym bep ba ne ba ije mar kêt kam kute ipytàr
kêt kumrẽx. Dja ba tu ibiknorkumrẽx. Bep djãm
mrãmri ne ar ja arỳm mrãmri Metĩndjwỳnho am-
inhõ. Kam ne kute ar utàrja, ane. Dja me ar
apumũn kam ã ane.

²⁹ Arỳm ne Metĩndjwỳnh Kritu kadjy amim ar ajã
karõ. Ga kam ar arỳm amikajmãtã Kritu ma. Djãm
ja'ãbit ne amim karõ? Kati, mỳjja 'õdjwỳ. Ë, aje
Kritukôt amijo abakam ar atokrymãdjwỳ. ³⁰ Dja

gar ikudjwa Kritukôt djan o angyrk nhym me arým jãm ar ajo akẽx ne ar amã tokry jadjà ga kam ar ikudjwa aje Kritukôt amijo abakam te atokryn te akaprĩn mã kôt ajkamẽ. Wãkam idjãm kam ne ba ã ane gar kôt ipumũ. Jakam idjãm kamdjwý ne ba Krituo ingyrk ne memã ikabẽn gar ijã ujarẽnh ma. Tãm ne gar gadjwý arým kôt adjãm ne aje o angyrk ne atokryo aben pyræk kadjy ne Metĩndjwýnh ar ajã amim karõ. Tãm ne ja.

2

Ar kute Kritu kudjwa amijo kàtammã.

Ep 4.1; A Kõ 8.9

¹ Akmere ar, àphĩre ar, gora axikôt akabẽn ne akabẽno ikĩnh. Be, ga arým Kritu kute ar amã tỳx jangjẽnhwã pumũ. Ne ajte kum ar ajabẽn kam ar akaprĩkam kute ar amã kĩnh jadjãrwã pumũ. Metĩndjwýnh Karõdjwý kute ar ajo õbikwan kute ar ar ajo bawã pumũ. Gar kôt aje abeno anhõbikwan kam amã aben kaprĩ. ² Be, ã kute ar ajo anhýrwãkam dja gar kôt axikôt akabẽn ne akabẽno ikĩnh. Kam dja ba arým kàjmã amũ ikĩnh ajkamẽ. Dja gar akabẽn'ã kabẽn ne ar amã aben jabêo aben pyræk ne axikôt akabẽn ne abenmã kum,

—Gwaj atemã bakabẽn kêt ne kam gwaj badjãpẽnho aben pyræk ne gwaj bakabẽno aben pyræk, ane. O dja gar amũ kàjmã ikĩnh kamẽnho mõ.

³ Kwãrĩk wãnh gar amikadjwýnhbê amijo abẽnjadjwýr ne ar meo aba kêt. Kwãrĩk wãnh gar amijo arax prãm kêt. Dja gar tu amikam apijãm ne amijo angyre ne amijo akàtãm. Kwãrĩk wãnh gar

amikadjwýnhbê amijo abênjadjwýr kêt. Nhym bep amũ me ja'ãbit dja gar aminêje me'ã bënjadjwýr rên kàjmã me kamênho tẽ. ⁴ Kwãrĩk wãnh gar gajbit amimar ne ar amijo aba kêt. Kwãrĩk wãnh gar amijo adjàptàr ne ar mebê mýjja jao anhýro aba kêt. Dja gar amũ me jadjwý ma.

⁵ Be, Kritu Jeju kute amijo ngrija pumũ. Kute mrãmri amijo ngri mex ne kute amijo kàtàmja pumũ. Kudjwa dja gar ã amijo ane.

⁶ Nà, Kritu raxmẽ Metĩndjwýnh raxo aben pyræk. Kute aben pyræk. Dji Kritu kubê Metĩndjwýnhkêt. Nãm ren Kritu ren amirax pumũnh japkrem ren arek ar ba.

⁷ Nhym bep kati, nãm te rax ne, te kàjkwakam ò mýjja mex ne tu me bakadjy amikangan ruw. Tu amikunĩ kangan amijo ngrin me bawýr ruw. Ne kam ar memã àpênh ba. Nãm tu amijo kubêngôkre.*

⁸ Ne kam ì kute me babêngôkre nhĩja pyræk. Axikôtô. Nãm amijo ngrire ne amak mex ne akrànãmã Bãm kabênkôt mrã. Akrànãmã Bãm kabênkôt mrãnh rã'ã nhym me kubĩ. Djã nãm me bĩn kajgo? E kum kati, pĩte'y tokry tỳxkam ne me kubĩ.

⁹ Kam ne Metĩndjwýnh raxo kàjmã kamên kam kum idji mex jarẽ, idjibê kumkati ne kum arẽ, idji rax ne kum arẽ. Kàjmã kute raxo amũ

---

* **2:7** Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me ò pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyræk. Kubê kà jakamẽ me kakràtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyræk. Jakam dja ga Karò 17.26 jarên ama.

mỳjja kunĩ jakrenh, o kute mỳjja jakrenh mexi.

10 Dja me Jeju nhidji man kam arỳm umaje ibô, pijàm djàje ibô. Mỳjja kunĩ dja idji raxkôt kuman kam arỳm umaje ibôn anhikrên 'õ kabên kêtumrêx. Kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnhmẽ pykakam me kunĩmẽ, pyka kadjwỳnhbê me karõmẽ mỳjja kunĩ.

11 Be, me kunĩ dja me abenmã,

—Nà, Jeju Kritu, ajbit ne Bēnjadjwỳr djwỳnh, ane. Dja me ane nhym kam Metĩndjwỳnhbê Bãmdjwỳ dja ô'ã memã rax nhym me Bãmmãdjwỳ kàjmã rax jarēho tē.

Be, dja gar ã Jeju Kritu'ã amijakreo ane.

12 Jeju ne amak mex ne Bãm kabēnkôt ar amijo ba. Kam dja gar gadjwỳ, akmere ar, àpnhĩre ar, ajamak mex ne kabēnkôt ar amijo aba. Be, gora ar ikamã ajamak mexwã kwãrĩk wãnh rã'ã. Gar itekre kamã mỳjja punu wã 'õ nhipêx kêt. Nã gãm ar ikam ajamak mex ne prĩne Metĩndjwỳnh kabēnkôt ar amijo aba. Gora ar aje Metĩndjwỳnh kabēnkôt amijo abawã rã'ã. Gora Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne kute ar ar ajo bakam gora ar mã ajamak mex ne kôt amijo aba rã'ã. Ne kum adjàpēnh rã'ã ne. Dja gar amã Metĩndjwỳnh pyman kam apijàm ne kam kum adjàpēnh rã'ãn kôt ar amijo aba rã'ã ne.

13 Nhym mỳj me'õ ne ar angrêk gar kabēnkôt ar amijo aban kum adjàpēnh prãm ne kum adjàpēnh ar aba? Bir, Metĩndjwỳnh. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã arê gar kabēnkôt ar amijo aban kum adjàpēnh prãm ne kum adjàpēnh ar aba.

14 Kwārīk wānh gar aben prīkam mỳjja japrỳ kêt ne akabēno aben japanh kêt. Dja gar tu abenkam akabēn mex. 15 Mỳkam? Bir, ar ajaxwe kêt ne ajmā akute kêt ne arek ar abamā. Ar abê Metīndjwỳnh krakumrēxkam memā katàt amrānhmā. Gora memā katàt mrā gē me axweja, me arīk ar baja ar apumū. Katàt ar amrānhkam ne gar aje ngōnhpōkti nhirā pyrāk, aje akamàt kō tykkam ngōnhpōkti kute memā irāja pyrāk. Nhym bep me axweja, me arīk ar baja ne me kute akamàt kō tyk pyrāk.

16 Dja gar aje ngōnhpōkti pyrāk ne aje mā memā Metīndjwỳnh kabēn jarēnh nhym me kute amim mar ne tīn rā'ā rā'ā rā'āmā. Dja gar ā amijo anhyr ar o aba ba kam ar akam ikīnh. Kritu akubyn bōx ne kute me bakabin kam kute ar amexmā apōxkam dja ba ar akam ikīnh ne ar ajo idjāmra iba ne kam aminhōkre kadjwỳnhbê,

—Be, djā nā bām te arkam idjāpēnh rax? Djā nā bām te arkum Jeju jarēnh iba? Djā nā bām arkum arēnh kajgo? Kati, nām ar amikajmātā Jeju markumrēx. Ba kam idjāpēnh kajgo kêt, ane.

17 Birām djām me ibī. Kon ne. Dja me te ibī ba mā ikīnh. Nhym Metīndjwỳnhdjwỳ mā ikam kīnh. Mỳkam? Bir, dja mete ibīn jabej ibī nhym Metīndjwỳnh mrāmri ikam kīnhkumrēx. Kute mrāmri ne me kute amrēbê Metīndjwỳnhmā mry par ne kute kum bōr nhym kam mekam kīnhja pyrāk. Dja ā ikam kīnho ane. Ar gadjwỳ, djā gar amim Metīndjwỳnh kamnhīx. Kam gēdja Metīndjwỳnh ar akamdjwỳ kīnhkumrēx. Kute mrāmri ne me kute Metīndjwỳnhmā mry nhiby uba kangō runh nhym kam mekam kīnhja pyrāk. Kute tām pyrāk. Dja ā itykkam gwaj bakam kīnho ane.

Bir, mrãmri, kwãrĩk wãnh ibĩn rã'ã ba tu ikĩnh ne. Gwaj bakunĩ baro'ã bakĩnh ne. ¹⁸ Gar gadjwỳ ã ikôt akĩnh ane gwaj baro'ã bakĩnh.

Ximoxi'ã ujarẽnh.

¹⁹ Adjỹm, dja ba ĩ wãm ar awỳr Ximoxi jano. Ije ar awỳr anormã tu amijã Bẽnjadjwỳr Jeju kamnhĩxkumrẽx. Dja ar akam bôx ne akubyn iwỳr tẽn bôx ne kam imã ar ajarẽ. Kute imã ar ajarẽnh mexo dja imã ikĩnh jadjà, ba kam ajte ikĩnh ne. ²⁰ Ximoxi ne mexkumrẽx. Nhỹnh ne atemã me'õ ne ba ije wãm ar awỳr anormã? Kati, Ximoxi pydjii. Ajbit ne ikôt mrãmri ar ajo djuw mex ne. ²¹ Me kunĩ ne me amidjwỳnhbit ma, ne kam Jeju Kritu mar kêt ne.

²² Nhym bep ate ne Ximoxi. Gar arỳm mexmã akato. Nãm ikôt àpênh mexkumrẽx. Kute me kra bãmkôt àpênh mexja pyræk. Nãm ã ikôt memã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽho tẽmo ane. ²³ Be, tãm ne ba ije ar awỳr anormã tu kamnhĩxkumrẽx. Dja ba amima, itĩn jabej nàr kon ityk jabej, dja ba amiman kam on ar awỳr ano nhym wãm tẽ.

²⁴ Adjỹm, dja ba badjwỳ ĩ wãm ar awỳr tẽn bôx. Nã bãm itẽmmã tu amijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kamnhĩxkumrẽx.

²⁵ Mrãmri dja ba akubyn ar awỳr ikamy Epa-prodji jano. Nã gãm ar iwỳr ano nhym iwỳr bôx ne ikôt àpênh ar ba. Bar kam iro'ã ar ije Jejuo ingryk ne memã ikabẽn iba. Tãm ne gar iwỳr ano nhym iwỳr bôx ne kam ar akàxã ijo djuw mex ar o ba, ba kam ije arỳm akubyn ar awỳr anormã.

²⁶⁻²⁷ Nãm ar ajo ama: ne. Ba kam ije akubyn ar awỳr anormã. Mrãmri ne arỳm kanê tỳx ne tyk 'ỳr.

Tyk 'ÿr nhym Metĩndjwỳnh kum kaprĩn arỳm o mex ne. Kum tãmja kaprĩn kum badjwỳ ikaprĩ. Ikaprĩ nhiby ajte ikaprĩ karõ ne kanêbê utà, Epaprodji pytà, nhym arỳm mexkumrêx ne ar ajo aman kam,

—Û, arỳm ne ar ikanêkõt iman arỳm ikam umar punu, anen kam ar akõt umar punu.

²⁸ Kam ne ba ije akubyn ar awỳr anor prãm kumrêx, gê ar awỳr tẽn bôx gar omũn kam ajte akĩnhkumrêx. Ar akĩnhkumrêx ba badjwỳ arỳm ikaprĩ apêx. ²⁹ Bir be, kam dja ar awỳr bôx gar amiwỳr o wadjà, ne akĩnhkumrêx ne Bẽnjadjwỳr kôpdji'ã kum akabên mex jarê. Dja gar ã o ane, me'õ kute Epaprodji pyràk dja gar ã o ane, kàjmã kamênho tẽ. ³⁰ Be, tu amiwỳr o wadjàn kum akabên mex jarê. Djã nã gãm ar omũ, Kritumã àpênh ar bakam ren tykja pumũ? Nãm ikõt ar àpênh ba. Gar te ikõt adjapênh prãm nhym kam ta ar akàxã ikõt àpênh ar ba. Kute amikam tyk mar kêt ne tu ikõt ar àpênh ba.

3

Paur kute amikukràdjà tũm kunĩ kanga.

¹ Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar ajte ikabên ma. Gora ar akĩnh. Gora ar gwaj banhõ Bẽnjadjwỳrwã kõt akĩnh.

Ë, ba ajte ar amã mỳjja 'õdjwỳ jarê, õbê ije ar amã 'ã pi'òk no'òkja dja ba ajte ar amã arê. Djã nã bãm ije ajte akubyn ar amã arênhbê imã idjukanga? Kati, me kute ar anoo biknorbê dja ba ajte akubyn ar amã arê. ² Ë, gora ar aminêje me omũ. Me axwe, me arĩk ar bawã ar aminêje me omũ. Me wã ne me mỳjja punubit nhipêx ne memã me kute me mykà

jakàrmãbit arēnh ar o ba. Nãm me 'êx ne we ar memã,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã. Bep kati, dja ga me amim ama nhym me me amy nhinhu kàdjwý rê. Metĩndjwýnh ne kum me my nhinhu kà rēnhbit kĩnh ne meo kra, bep me mykà tâ ne kute meo kra kêt, anhÿr ar o ba. Nãm me 'êx. Me 'êxnĩ ne me ar 'êx ba. Bir, nhÿnh me jabê ne Metĩndjwýnh krakumrêx? Gwaj ba.

³ Gwaj ba ne gwaj mrãmri babê Metĩndjwýnh krakumrêx. Gwaj baje Metĩndjwýnh mar ne kum rax jarēnh nhym Metĩndjwýnh Karõ kute gwaj bajo ba nhym Kritu Jeju kute gwaj bapytàr gwaj baje kam kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrêx. Djãm gwaj ba ne gwaj ajmã amijon amiptàn ar amijo badjãmra baba? Kati, Kritu Jeju ne gwaj bapytà gwaj kam Kritukam bakĩnhkumrêx ne o ar badjãmra baba.

⁴ Djori me'õwã amikukãmãreo amran we,

—Ba inhingêt kôpdji'ã Metĩndjwýnhmã imex, anhÿr ar o ba? Nàr kon ajmã amijon amijo àmra ba? Bir be, ba ren amijo idjãmra prãm ne ren badjwý ren amikukãmãreo amran ren amimexo idjãmra iba. Djãm ikàtàm, djãm iprÿ kàtã got ba? Arkati, inhingêt kute imã mÿjja rero kute me ja kunĩ rer. Gora ima.

⁵ Ê, ijã pi'òk kamrêk pydji nhym me imykà krãta. Ibê idjaerkumrêx nhym inhingêtbê Bējamĩn. Djãm ibajtem got? Kati, inãmē ibãm amē Ar kubê idjaer djwýnhĩ. Ibê mekbê pardjêu 'õ ne ba prĩne Mõjdjê kukràdjàkõt amijo iba mextire. ⁶ Nã bãm imã Mõjdjê kukràdjà kĩnhkumrêx ne o ingyk ne meo ajkê, me kute amim Jeju marjao ibikēnh mex

ne. Nã bãm prĩne Mõjdjê kukràdjàkõt amijo iba. Nhỹnh ne me'õ ijã,

—Kati, nãm Mõjdjê kukràdjà 'õo akno, ane? Kati, nã bãm prĩne kõt amijo iba. ⁷ Bir be, amrêbê mỳjja ja kunĩ imã mex ba kanàrràm amijo iba.

Nhym bep kati, jakam arỳm imã punun imã kajgo. Ba arỳm kanga. Kritubit ne ikadjy mex, ba kam kanàrràm ar amijo iba. ⁸ Djãm Mõjdjê kukràdjàmê me ikukãmãre jabit imã kajgo? Kati, mỳjja kunĩ ne imã kajgo mexi. Nhym ije inhõ Bẽnadjwỳrbê Kritu Jeju marmã, ajbit pydji ne imã mex, imã kĩnh, ba kõtbit ijamak bẽn. Bir be, Kritu kadji ne ba mỳjja kunĩ kanga. Nã bãm ikukràdjà tũm kunĩo mĩn ne tu bõm kumê, ije ajbito aminhõ kadji.

⁹ Ije Krituo aminhõn kam kõt idjãm ne kõt ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Ta ne imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imexkumrêx. Djãm Mõjdjê kukràdjàkõt ije ar amijo ibakam imexkumrêx? Kati, Kritukõt ne ba imex. Nã bãm amikajmã'ã Kritu ma nhym Metĩndjwỳnh imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imex ne. Nãm me ã amikajmãtã Kritu maro ane nhym arỳm Metĩndjwỳnh memã axwe kêt jarêho ane.

¹⁰⁻¹¹ Bir be, ije Kritu mar ne kõt ar amijo ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Mỳkam ne ba mỳjja kunĩ kanga? Bir, ije prĩne Kritu mar nhym kute ta tỳxo ijo tỳx, tỳxja tãm kute akubyn amitĩn jao itỳxmã ba kudjwa tokryo itokryn 'ã INGRÀ tỳx rã'ã nhym me kute Jeju kudjwa ibĩn jabej ba kanga kêt ne kam ije ityk nhijukri akubyn itĩn ne ikator kadji amim kamnhĩxbê ar amijo iba.

12 Djãm arým imexo imexkumrêx? Djãm arým imex ne ijaxwe 'õ kêtikumrêx? Kati, ãm ije amijo itêm rã'ã. Tũmrãm gêdja Metĩndjwýnh ijã mex mē ba kam mrãmri imexkumrêx. Kadjy ne Kritu Jeju ipytàn ijã amim karõ.

13-14 Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, kraxje ijaxwe apêx kêt rã'ã. ãm ije amijo itêm rã'ãã. Ne kam mýjja pydji'ã ino týx. Mýjja tũm, ije amijo iba tũmja ne ba tu wãnh kum inhire. Tu wãnh kum inhiren mar kêt ne amikukãmbit maro tē.

Kute me kute aben rerkam prõt týx ne kam amim kĩnh djà jamýnhja pyræk. Nãm me amikukãm 'ýr prõt ne prõt týx ne tyk djà kêt ne arým 'ý:r tē. Me kute me týxmē me tyk djà kêt nhõ nêkrêx jamýnhmã. Me kute amim amýnhmã ne me katåt 'ýr prõt ne. Me prõtkôt ari ar rĩt kêt ne ate krãn mũm rĩt ne mũm rĩt kêt. Ajbit ne me kuman tu 'ýr prõt ne.

Bir be, nã bãm ã ane. Nã bãm ã amijo anen 'ýr amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwýnh kute ijã amim karõkôt ne ba amijo tē. Metĩndjwýnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr ba ije amim amýnhmã ne ba kôt amijo tē. Bir be, nã bãm ajbit ma. Ije kôt amijo iba nhym ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõrmã ne ba kadjy amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne.

Mýj nêkrêx nã, mýj ikĩnh djà ne ba ije amim byrmã? Bir, Metĩndjwýnh kute kàjkwamã me bajwýr gu me 'ýr bamõr ne õ kàjkwakam mýjja mex-tikam ar babamã, tãm. Kritu Jejukôt dja gu me kàjkwamã wadjà. Mýj me'õkôt? Bir, Kritu Jeju pydjikôt dja ba kàjkwamã wadjà. Kadjy ne ba amijo

itēm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỳnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr kadjy.

¹⁵ Gwaj baje amim Jeju mar tũm ne kõt arỳm bamexja, dja gwaj arek kõt amijo bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnhmã bajaxwe kêt kadjy arek amijo batēm rã'ã. Nà, gwaj o ane, ã axikõt maro ane. Dja gar akwỳ ate anhõ kre kadjwỳnhbê,

—Kê, waj. Ije Metĩndjwỳnhkõt ar ije amijo iba prãm kêtumrẽx. Mỳj kadjy gêdja bar mỳjja wãkõt ar amikangõnho iba? anhỳr jabej, nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kabẽn 'õ jarẽ gar arỳm aman kam kõt amim akato.

¹⁶ Ë, ja dja gar ama. Arỳm ne gwaj kõt amijo batẽmo ane. Gwaj arek bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo mõr gwaj arek kõt bamõr ne atemã mũm bajõ bamàt kêt ne tu arek katàt kõt amijo batēm nhym tũmrãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bajã mex mẽn gwaj bamextire ne bajaxwe kêtumrẽxmã.

¹⁷ Akmere ar, àpnhĩre ar, ar aro'ã ijã amijakren ikõt amijo tẽ. Ë, ar ipumũ. Ar akajmãtã katàt imrãnhja pumũ. Dja gar ipumũn kam katàt ã ikudjwa ar amijo anhỳr ar o aba. Arỳm ar kwỳ kute ikõpdji'ã ikõt ar amijo ba. Dja gar ar kudjwa ama.

¹⁸ Nhym bep ate ne me kwỳ kum Kritu kurê. Nãm me arĩk ar ba ne kute Kritu me bakunĩ kadjy pĩte'ykam tykja mar prãm kêtumrẽx ne kum kurê. Arỳm ne ba ar amã me ja jarẽn krãptĩ ne kam ajbir ajte akubyn ar amã arẽ, imỳrkam ne ba ar amã arẽ. ¹⁹ Me ja dja me tu biknorkumrẽx. Djã nãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh got? Kati, nãm me arĩk ar ban kam kum axwebit kĩnh ne. Djã nãm me

pijàm ne? Nãm me ren axwekam pijàm ne ar ba. Bep kati, nãm me pijàm kêt ne ar ban ajte ta amijo àmra ba. Djã nãm me kàjkwakam mỳjja ma? Kati, nãm me pyka jakam mỳjjabit mar ar o ba.

²⁰ Bep ate ne gwaj ba. Gwaj banhõ pykakumrêxbê ne kàjkwa, Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa. Kurũm dja Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kubê me bapytàr djwỳnhja bõx. Tãm ne gwaj kõtbit bajamak bẽn ne amãr ar o baba. ²¹ Dja bõx ne kam me bajo ny, me banhĩ punuja, tyk prãmja dja o ny gu me kam banhĩ kute ta ã mextire, ã kadjwỳnh ajmã kute kêt, ã mextire pyræk. Mỳjo dja me banhõ ny? Djãm Jeju Kritu rerek got. Týxi. Ta týxo. Dja amitýxo amijo aptàn kam amikõt mỳjja kunĩ mẽn kam mỳjja kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr. Ta týx tãmõ dja me banhõ ny.

4

Kute arkum amijo ba mexmã 'ã karõ.

Ep 4.3; Pir 2.2; Kor 3.15; Xij 3.17

¹ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar ã Bẽnjadjwỳrkõt amijo aban 'ã angrà týxo ane. Djãm imã ar akĩnh ngri. Axwe imã ar akĩnh, ije ar ajo ijamak týxkam ne ba ar amã ikabẽn jarẽn ar amã pi'òk no'òk ne. Ar ajo dja ba amikĩnh ar o iba. Ar ga dja ba ar ajo idjãmra mõ, imã ar akĩnh raxkam, akmere ar, àpnhĩre ar. Ar Jeju 'ã angrà týx ne kõt aje amijo abamã ne ba ã ar amã pi'òk no'òko ane.

² Ë, àpnhĩre ar, Ebodjijmẽ Xìxiki, ba ar amã ikabẽn jarẽ. Kwãrĩk wãnh akabẽno aben japanh kêt. Ar abê Bẽnjadjwỳr djwỳnh krakam on ar aje aben pyræk ne aro'ã axikõt akabẽn. ³ Gadjwỳ, akmere, ikõt adjàpênh djwỳnhkumrêx, dja ga arkum akabẽn

jarē gē on ar kute aben pyrək ne kabēno aben japanh kêt. Nām ar ikôt àpênh ar ban memã Jeju'ã ujarēnh ny jarēnh ar o ba. Ne kam Kremēxidjwýkôt àpênh ar ba. Kremēximē me ikôt àpênh kunĩmē, me tãm ne me arým Metĩndjwýnh me tĩn rã'ã rã'ãmã arým pi'ók no'ókkam amim me idji janhô. Nhym bep ar nire kute ar ikôt àpênhja ne ajmãn ar arým ajbir kabēno aben japa. Mýkam? Arkumã dja ga akabēn jarē.

⁴ Be, on tu ar akĩnh ry typydji, ar abê Bēnjadjwýr djwýnh krakam on tu ar akĩnh ry typydji. Ba ajte ar amã arē,

—Ar akĩnhkumrēx. ⁵ Gora me kunĩmã ar adjukaprĩ. Bēnjadjwýr arým akubyn bôx 'ýrkam dja gar me kunĩmã adjukaprĩ gē me kunĩ ar adjukaprĩkôt ar ama.

⁶ Kwārĩk wãnh gar mýjjakam adjumar punu kêt. Tu Metĩndjwýnhmã akabēn ne prĩne kum amijarēn mýjjao a'wý. Ne mýjjao adjà'wýr katã kum amikĩnh jarē. Kute ar amã mýjja kunĩ nhõrkam kum amikĩnh jarēn kum ôdjành jarē. ã kum amijarēno ane. ⁷ Dja gar ane nhym kam Metĩndjwýnh ar amã umar mex djà jarē gar kam adjumar mexkumrēx ne ar aba. Djãm tãwã nhõ me umar mex djà punu got. Tãmwã ne õ me umar mex djà ra:xi. Nām me te kute mar ne kute kraxkôt omũnhmã. Kritu Jejukôt dja gar adjumar mexkumrēx. Ô me umar mex djàjao dja prĩne ar anêje aptã. Nhym me umar punu 'õ ar amã àr prãm kêtumrēx, amadjãmã àr kêtumrēx ne ar anhõkre kadjwýnhbê àr kêtumrēx.

⁸ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar amã mýjja jarē. Godja mýjja mextire, nàr mýjja ajmã kute kêt

ne kĩnhkumrẽx jabej gora ar ajbit ma. Kwãrĩk wãnh gar mỳjja punu 'õ mar kêt.

Bep mỳjja me kute arẽnh ne 'êxnhĩ kêt 'õ,
me kute katàt kabẽn jadjwỳr 'õ,
mỳjja mex me kute kôt amijo ba 'õ,
me kabẽn mex me kute o aben nhikjê kêt 'õ,
mỳjja mex me kute omũnh ne kĩnhkumrẽx 'õ,
mỳjja mextire me kute kikre kunĩkôt mar ne kute
o ỳrja 'õ,
mỳjja ja dja gar mar o aba.

⁹ Ije ar amã ikabẽn jarẽnh gar aje ikabẽn mar ne ikabẽnkôt aje amijo aba ne ije amijo iba gar aje ije amijo ibakôt ipumũnh gora ar ã ikudjwa amijo ane nhym kam Metĩndjwỳnh ar amã umar mex jarẽn prĩne ar ar ajo ba. Tãm ne ja.

¹⁰ Be, nã bãm ikĩnh ra:x ne. Ne Bẽnjadjwỳrmã amikĩnh jarẽ. Nã gãm ar ajte ijo djuw mex ba kam ikĩnhkumrẽx ne. Ar aje ijo djuw mex kêt ne kam ajbir ajte ijo djuw mex. Ar atãri ar iba ga ren ar ijo djuw mex rã'ã. Nhym bep amybỳm ne ba ar iba gar ijo djuw mex kêt. Djã nã gãm ar ijo aknon ijo djuw mex kêt. Arkati, nã gãm ar aje imar rã'ã ne te jãnh gar aje ijo djuw mex prãme.

Kute arkum arkam amikĩnh jarẽnh.

¹¹⁻¹² Djãm imã prãm nàr inhõ mỳjja kêt kam ne ba ije ar amã amijarẽnhja? Kati, ikĩnhkumrẽx. Ba arỳm amikam ajkam aman arỳm tu ate ikrã. Ê, godja inhõ mỳjja kêt kam nàr kon inhõ mỳjja krãptĩkam ba tu kam ikĩnhkumrẽx ne ar iba. Godja mỳjja punu arỳm iwỳr bõx ba tu ikĩnhkumrẽx. Nhym mỳjja mextjwỳ arỳm iwỳr bõx ba arỳm ikĩnhkumrẽx. Mỳjja punu nàr mỳjja mex iwỳr ban bõx katã ba tu

ikĩnhkumrêx ne ar iba. Imã prãm nàr ijajne jabej, inhõ nêkrêx krãptĩ nàr inhõ nêkrêx kêt jabej ba tu ikĩnhkumrêx ne ar iba. Ja ne ba arým ije mar tỳx. ¹³ Krite ta ne ijo tỳx nhym mỳjja kunĩ iwỳr ban bôx katã ba tu ate ikrãn ikĩnhkumrêx ne ar iba.

¹⁴ Bep mrãmri ne gar adjukaprĩkumrêx. Nã gãm ar itokry pumũn kam anhõdjãnhkôt imã mỳjja jano. Mrãmri ne gar amexkumrêx.

¹⁵ Amrêbê ije pykabê Matenikam memã Jeju'ã idjujarênh ny jarênhmo krax ne kam kurũm itêmkam ne gar gajbit ikôt apê ne imã mỳjja kwỳ jano. Atemã me kute Jejukôt aben pydji 'õ kute imã mỳjja janor kêt. Ar gajbit ne gar imã mỳjja jano. Be, gar aje imar rã'aja pumũ. Krĩbê Pirpukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja, ar gajbit ne gar imã pi'ok kaprĩre jano ba amim kuby. ¹⁶ Ne ajte krĩbê Texarônikakam idjãm rã'ãkam inhõ pi'ok kaprĩre kêt. Gar imã kwỳ jano, ne ajte ano.

¹⁷ Djãm ar aje ajte imã pi'ok kaprĩre nhõrmã ne ba ajte ar amã ane? Kati, Metĩndjwỳnh ar akam kĩnh ne kute ar adjukaprĩo pãnh gar akĩnh raxmã.

¹⁸ Nã, mrãmri ar aje imã anorja kunĩ arým iwỳr bôx ne imãnhkutãn kwỳ ijakre. Gar aje Epaprodjikôt imã anor nhym kute imã o bôxja imã kungã nhym arým inhõ mỳjja krãptĩ ne. Ar aje imã òrja kute Metĩndjwỳnh nhõ mry pyræk, kute ò mry kudjỳre pyræk. Me kute Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kum kĩnh ne mekam kĩnhja. Kute tãm pyræk. Nã gãm ar imã mỳjja ngã nhym kam Metĩndjwỳnh ar akam kĩnhkumrêx. ¹⁹ Kam dja ar amã mỳjja ngã nhym ar amãnhkutã ne.

Djãm inhõ Metĩndjwỳnh õ nêkrêx kêt got. Arkati, kàjkwakam õ mỳjja krãptĩti: kute kanhêtire pyræk. Dja ar amã kwỳ ngã, Kritu Jeju djô'ã ar amã kwỳ ngã nhym kam ar anhõ mỳjja ar amãnhkutã. Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh ar amã mỳjja 'õ nhõr kêt? Kati, dja ar amãnhkutã kungã nhym rã'ãn kumex.

²⁰ Gê me kunĩ me banhõ Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ, Metĩndjwỳnhbê me Babãmmã rax jarẽ. Kum rax jarênh rã'ã rã'ã. Gê me ã ane. Tãm ne ja.

²¹ Nã bãm ar ajo ama, wãnh, Kritu Jejukôt ar abê Metĩndjwỳnh nhõ ar amexja ne ba ar akunĩo ama ne. Wãnh ar abenmã ijarẽ. Nhym jakamdjwỳ ar kute Jejukôt abeno kamy ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarẽ. ²² Jakam, Metĩndjwỳnh nhõ me mex kunĩ ne ar ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarẽ. Nhym bẽnjadjwỳr Xedja nhũrkwākam me jadjwỳ ar ajo amak tỳ:x ne.

²³ Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh
New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560